

Jsem žena

Jsem Evropa

Příběhy slavných Evropanek

Grata Aneska Ceska
Juliana Geuz
Marie Tapes
Terésa Nováková
Antonina Gastaleschi
Věra Čáslavská
Bronisława Hanuszková
Jrena Lendlerová
Bertha von Lussner
Tamara de Lempicka
Matylda z Canossa
Grata Ludmila

Jsem

žena

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Projekt byl financován díky Nadačnímu fondu Propolis 33.

Copyright © Grada Publishing, a. s., Praha 2025
Koncept © Michaela Šedo, Lilia Khusnoutdinova
Text © Lilia Khusnoutdinova, Michaela Šedo,
Milada Kadeřábková, Klára Ponczová
Fotografie © Ivy Morwen
Ilustrace © Ieva Ozola, Miroslava Kolářová Šulcová

Jsem žena

Jsem Evropa

Lilia Khouznoutdinova

Michaela Šedo

Milada Kadeřábková

Klára Ponczová

Ivy Morwen (fotografie)

Ieva Ozola (ilustrace)

Miroslava Kolářová Šulcová (ilustrace)

Grata Anetka Česká

Marie Lopez

Ademisa Gesticchi

13

Jana Lendlerova

Ber

Tamara de Lemp

Grata Ludmila

Julianna Gécsy

Terésa Nováková

Věra Čáslavská
**Příběhy o ženské
výjimečnosti
a odvaze**

Svět žen je kaleidoskopem příběhů, z nichž každý zrcadlí odraz odvahy, síly a naděje. Dějiny, které si pamatujeme, jsou mnohdy zabarveny jedním pohledem, a tak je čas přenést pozornost tam, kde svítí světlo zapomenutých příběhů. V knize *Jsem žena Jsem Evropa* se setkáváme s myšlenkami a osudy, které utvářely nejen minulost, ale i současnost. Naše cesty se kříží s historickými postavami, jež skrze svou odvážnou existenci překračují tradiční hranice a přinášejí inspiraci pro ženy dneška.

Sha von Lasser

icka

Matylda z Canossy

Hrdinky, které změnilly Evropu

V historii lidstva se vznášel nad ženskou existencí temný stín podceňování a marginalizace, který potlačoval talent a odhodlání nespočtu žen. Ženy, často uměle vytlačované z centra vědění a rozhodování, byly odsouzeny k rolím manželek, matek nebo jeptišek. Málokteré se podařilo vybočit z těchto očekávání a prosadit se ve veřejném prostoru. O to víc jsou jejich příběhy obdivuhodné a dávají dnes ženám naději. V době, kdy alespoň de jure, minimálně v Evropě, mají ženy neomezené možnosti, může být podpůrné se podívat na to, co naše předchůdkyně dokázaly často v nemožných podmínkách a navzdory obrovským rizikům.

Cílem projektu je představit mimořádné ženy, jejichž příběhy a činy zůstávají v dnešní společnosti nedoceny.

Pojem „žena“ by měl být synonymem privilegované existence. Avšak v minulosti nebylo jednoduché projevít svůj názor, studovat, tvořit nebo volit. I v těchto těžkých obdobích se našly odvážné ženy, které se postavily stereotypům a vyjádřily se. Vydáváme se na cestu k jejich odhalení. Jak to bylo dál? Z historie se učíme, že každé odvážné gesto, každé rozhodnutí postavit se za vlastní víru, mělo svůj dopad na budoucnost. Ať už se jednalo o medicínské inovátorky, umělkyně nebo diplomatky, každá z nich přispěla k formování moderní Evropy.

Kniha *Jsem žena Jsem Evropa* vychází z pilotního projektu *Jsem žena Jsem bohyně*. Jeho cílem je představit mimořádné ženy, jejichž příběhy a činy zůstávají v současné společnosti nedoceny. Tento projekt, pod záštitou historičky Lilie Khousovdinové a za podpory Michaely Šedo, odhaluje skryté talenty a odhodlání žen, které formovaly Evropu.

Moderní pohled

Naše kniha se zaměřuje i na moderní pojetí ženskosti a síly, které se odvíjí od minulosti a nese v sobě otisk ženských postav z různých epoch. Inspirujeme se nejen historickými postavami, ale i současnými ženami, které se v jejich příbězích odrážejí. Analyzujeme klíčové otázky a přinášíme příběhy žen, které svou odvahou, vizí a odhodláním pomáhají dotvářet moderní svět. Skrze jejich zkušenosti hledáme odpovědi na otázky, co znamená být ženou v dnešní době a jakými cestami se můžeme společně vydat k rovnováze a harmonii.

Vypravěčka Európa

Európa, řecká mytologická postava, po níž byl pojmenován náš kontinent, se v této knize stává vypravěčkou. Symbol ženského principu a identity Európy provází čtenáře příběhy dvanácti neobyčejných žen, jejichž osudy zanechaly v historii nezapomenutelné milníky. Tyto ženy, ačkoliv mnohdy opomíjené, byly hnací silou, která formovala kulturu, tradice a hodnoty, jež dnes sdílíme.

Přijměte toto pozvání a vydejte se na cestu, která vás obohatí, posílí a povzbudí k vlastní kreativité a odvaze. Európa, vypravěčka příběhů, vás provede světem, kde ženská síla mění historii a píše budoucnost.

„Úcta k ženám je klíč.“

Evropa

Ta, ze které pocházíme

Matka států i jednotlivých národů. Náš domov, pevná půda pod nohama. Duše místa. Tolik barev a rozmanitosti na jedné zemi. I přes lidmi vybudované hranice pořád jen jedna. Jednotná.

Snící o spolupráci překonávající rozdíly mezi lidmi, o lidech stavících mosty, ne barikády. Láskyplná, protože každý má úplně stejné právo chodit po její zemi, pít z jejích řek a trhat jablka z jejích stromů. V jejích očích nikdy nebudou základní práva jednoho člověka větší než práva druhého. Nikdo nebude mihnout a nikdo víc.

Vždyť každý národ je tak jedinečný a má ostatním co nabídnout, ať už jde o dary přírody nebo svého obyvatelstva.

Stojí hrdě, vzpřímená, občas se směje a občas pláče. Nikdy však neztrácí naději v morálku a lidskost. A taky v to, že se o její půdu s láskou postaráme, že vytvoříme místo pro faunu i flóru, že zachováme prostor pro vše živé.

Evropa. Moudrá a zkušená. Tolik už si toho zažila, přesto se občas pořád chová jako malá. Hrdá a vznešená. Přesto pokorná s otevřenou náručí pro všechny, kteří hledají přijetí. Pro ty, kteří hledají domov.

*Nikdy neztrácí naději
v morálku a lidskost.*

Evropa

Příběh krásné Európy je známý už z dob antiky, kdy ji tehdejší umělečtí mistři zpodobnili v mnoha svých dílech. Například Homér tuto ženu zmínil ve svém eposu *Ilias*, řecký dramatik Aischylos ji zachytil v díle *Kares/Európe* a později o ní psal i řecký básník Moschos či Říman Ovidius ve svých proslulých *Proměňácích*. Dále je zobrazena i na tehdejší keramice či mincích.

Podle jednoho z nejslavnějších řeckých mýtů byla Európa fénickou princeznou, dcerou tamního krále Agénora a jeho manželky Téléfassy. Traduje se, že jednu noc se Európe zdálo o dvou kontinentech, které na sebe vzaly podobu dvou žen a dohadovaly se o ni. Asie trvala na tom, že jelikož Európa byla narozena na ní, patří jí. Druhý kontinent, jenž nebyl pojmenován, namítl, že místo narození není důležité, a že Zeus by dal Európu jí. Dívka se ze snu probudila velmi brzy ráno, svolala své přítelkyně a společně se vydaly k moři sbírat květiny.

Toho dne Zeus pohlédl z nebes a Európu poprvé zahlédl. Její krása jej pohltila natolik, že se do ní zamiloval a rozhodl se ji získat za každou cenu. Aby ji zaujal, proměnil se v bílého býčka se sněhobílým tělem a rohy, které vypadaly jako drahokamy, a přidal se ke stádu, jež se na břehu moře páslo. Európa si nádherného zvířete s něžným pohledem ihned všimla, a protože vypadalo mírumilovně, přistoupila k němu a začala je hladit. Býk si po chvíli pokorně poklekl na všechny čtyři a očima ji vyzval, aby se na něj posadila. Když to udělala, vydal se spolu s ní směrem k moři, skočil do vln a s překvapenou Európu plaval stále dál směrem k Řecku.

Poté, co býček s královskou dcerou vystoupil z moře na Krétě, nedaleko města Gortýna, vzal na sebe podobu orla a zplodil s ní tři syny – Mínoa, Sarpédóna a Rhadamanta. Nejvyšší bůh Zeus se s Európu nikdy neoženil. Z jeho vůle se však stal jejím manželem krétský král Asterios. Jelikož byl bezdětný, syny své manželky adoptoval a z Európy učinil první krétskou královnou. Všichni tři mladí muži byli už během života známí svou spravedlností a podle legendy se po smrti stali soudci v podsvětí. Nejstarší Mínós, jakožto krétský král, již během života založil město Knóssos a mínojskou dynastii, kterou dodnes považujeme za kolébku evropské civilizace.

Inspirace pro současnost

Európa, jejíž jméno tento projekt nese, je mytologická, nikoliv historická postava. Možná jen málokdo ví, že právě po této nádherné ženě, která jako jedna z mála partnerek boha Dia dokázala z tak nerovného vztahu vyjít relativně dobře, je náš domovský kontinent pojmenován. Európa údajně představuje biologickou matku primárních rodů, z nichž evropské národy pochází. Tuto rovinu samozřejmě můžeme považovat spíše za folklorní záležitost. Nicméně to, že jako lidé obecně pocházíme z lůna ženy, je fakt, který bezpochyby může sloužit jako podklad pro patřičnou úctu k ženám obecně, a to jak k těm historickým, tak i k těm současným. Právě proto Evropa v projektu přemostuje mytologickou rovinu do roviny historické a zároveň nám připomíná, že na samotném prvopočátku stála žena.

*Je nesmírně
potřebné, abychom
dnes jako společnost
znovu našli
rovnováhu.*

Lilia Khousesnoutdinova jako Evropa

Lilia Khousesnoutdinova, iniciátorka projektu *Jsem žena Jsem Evropa*, představuje krásnou Evropu, princeznu na pomezí světa lidí a bohů, mytickou postavu, jež je považována za pramatku evropských národů. Právě proto se také dle Lilie stala symbolem této knihy. „Byť byla ženou bezesporu velmi krásnou a nekonvenční, volba na ni padla zejména proto, že svým jménem dala název celému kontinentu, jehož historii skrze různé historické postavy v projektu *Jsem žena Jsem Evropa* zkoumáme.“

S Evropou lze také spojit ženský aspekt Bohyně, o kterém se Lilia velmi často zmiňuje. „Věřím, že pokud jako ženy hledáme rovnoprávnost v širším smyslu slova než jenom například rovnost platů a pracovních podmínek, je důležité neopomíjet ani rovinu spirituální. Ve chvíli, kdy jsme obklopené pouze náboženstvími, která ctí božské v podobě muže, automaticky přichází i určitý předpoklad toho, že žena se mu nemůže vyrovnat, protože božský aspekt se skrze ni tolik neprojevuje. Tudíž ve chvíli, kdy chceme v dnešní době dosáhnout skutečného a hlubokého znovunalezení úcty k ženě, musíme hledat i její božskou podobu,“ říká publicistka a také kněžka, která se ráda zaměřuje na staré pohanské tradice. „Právě v nich nacházíme mnoho velmi inspirativních, silných a různorodých bohů. Tomu ostatně byla věnována celá první kniha tohoto projektu *Jsem žena Jsem bohyně*.“

Jak se ženský aspekt Božství projevuje ve vašem životě?

V mém osobním i profesním životě je tato rovina velmi přítomná. Jsem ostatně ceremonialistka, strávila jsem tři roky výcviku v Anglii, abych mohla tuto profesi vykonávat. Studovala jsem v Chrámu Bohyně, což je, jak se říká, první chrám, který byl na Britských ostrovech po dvou tisících letech postaven ve jménu ženského božství. Toto místo si velmi zakládá na tom, aby ctilo ženu a všechna její specifika, například cykličnost nebo porod a další odlišnosti od muže, jako důležité a relevantní. Líbí se mi proto i takzvané kolo roku, tedy kalendář, podle něhož žila většina našich evropských předků. Zakládá se na svátcích, jež oslavují plodnost Země. Vlastně jde o svátky zemědělské, což je svým způsobem velmi propojené, protože když ctíme plodnost Země, tak přirozeně zpravidla ctíme i plodnost ženy. Myslím, že je nesmírně potřebné, abychom dnes jako společnost znovu našli rovnováhu a udržitelný vztah s širším ekosystémem. Právě proto se proud, ze kterého vycházím, nazývá neopohanský ekofeminismus. Odráží v sobě totiž i nutnost úcty k přírodě, k životnímu prostředí jako integrální součásti spirituálního zaměření.

Mýtus o Evropě a Diovi otevírá téma stalkingu, násilí na ženách. Setkala jste se v reálném životě s něčím podobným, ať už přímo, či zprostředkovaně? Jak náročné pro vás případně bylo se něčemu takovému ubránit? Měla byste nějaké tipy i pro ostatní ženy?

Přímo se stalkingem jsem se díky bohu nikdy nesetkala. Nicméně i v rámci toho, že jsem byla svědkem mnoha zvědí žen o jejich intimním životě, mě nepřestává udivovat a vlastně i děsit, jak moc časté epizody sexuálního obtěžování, stalkingu nebo násilí jsou, a to i v naší západní společnosti.

Když jsem byla mladší, ráda jsem praktikovala různá bojová umění, protože mi to dávalo pocit většího bezpečí. Od osmnácti mám také zbrojní průkaz. Spíš si ale myslím, že je důležité měnit určité vnitřní předpoklady, a to jak svoje, tak i celospolečenské. Je třeba si začít uvědomovat, že „ne“ opravdu znamená ne; učit se, jak vypadá transparentní a uctívá komunikace; jak se chovat, když nás někdo odmítá, nebo když někoho chceme a nevíme, jak mu to dát najevo. Tady vlastně jde o kvalitní sexuální, nebo spíš vztahovou výchovu. Věřím, že důležitější než mnoho konkrétních aspektů konvenčních předmětů ve škole by byla výuka kvalitního, zdravého způsobu, jak se přátelsky i partnersky vztahovat k druhým lidem. To je bohužel něco, co nám v Česku stále chybí. Jsem velmi ráda, že vznikají různé iniciativy, kde se mimo školu podobné kurzy odehrávají. Nicméně myslím, že by mělo jít o naprosto integrální součást standardní školní výuky.

Európa byla také symbolem ženské krásy na Zemi. Dnes bychom řekli, že ztělesňovala zdravě sebevědomou ženu s patřičným sex-appealem. Z vás rovněž vyzraňuje přirozená ženská přitažlivost. Přesto – nastala někdy ve vašem životě chvíle, kdy jste o sobě v tomto směru pochybovala? Pokud ano, jak jste se s tím vypořádala?

Mám to štěstí, že jsem nikdy vyloženě se sebevědomím ve smyslu „jsem, nebo nejsem dost hezká“ nebojovala. Vzpomínám si ale na období, kdy jsem chtěla být hubenější, protože jsem byla u Czechoslovak Models a zdálo se mi, že mých 53 kilo je moc a musím se dostat na padesát. Byla to taková trochu paranoidní doba, kdy jsem se chvílemi snažila moc nejíst. Ne že bych si připadala vyloženě tlustá. Spíš jsem si z těch padesáti kil udělala svůj cíl, což mi dnes připadá naprosto směšné. Pak i během těhotenství jsem občas měla okamžiky, kdy jsem si připadala tlustá, aniž by k tomu byl vlastně důvod. Takže nějakou rovinu pochybností o sobě a svém vzhledu znám.

A jak jsem se s tím vypořádala? Snažím se zaměřovat na to, jak je mé tělo úžasné, jak mě neustále regeneruje, jak skvěle mi slouží, byť jsem s ním také nezacházela vždycky úplně nejlépe, a jaký je zázrak, že dalo život třem nádherným dětem, že přirozeně porodilo. Je neskutečné, co všechno ženské tělo dokáže, a také jak nádherné, hluboké a extatické stavy jsme díky němu schopni prožívat, ať už skrze všechny naše smysly, nebo skrze dotek a sexualitu.

Jaký je váš názor na současně „ideály“ krásy?

Celkově věřím, že jakýkoli ideál krásy je velmi škodlivý, protože vytváří určitý stereotyp, do něhož přirozeně zapadne jen velmi malá část žen. Když se snažíme „dotlačit“ do jiného tvaru, než je nám přirozený a zdravý, je to vždy kontraproduktivní. Já osobně bych byla nejraději, kdyby byl náš ideál krásy velmi pestrý a objevovalo se v něm mnoho různých tvarů a podob, abychom byly schopné oslavovat každou z nich a zároveň si uvědomovat, že právě skrze pestrost je náš život bohatý. Kdybychom všichni vypadali podobně, byla by to neskutečná nuda.

Európa si podle mýtů zažila velmi těžké chvíle, přesto v sobě nakonec našla sílu stát hrdě po boku krétského krále Asteria a vychovat tři syny. Z čeho vy sama čerpáte největší sílu?

To je zajímavá otázka. Sílu mi určitě dávají mé děti neboli pocit, že i když se mi nechce, musím pro ně vstát a jít dál, i když je mi těžko. Zároveň mám naštěstí práci, kterou miluji a která mě velmi naplňuje. Takže když je zle, začnu pracovat a zpravidla se mi velmi uleví. Také mám kolem sebe úžasný kolektiv žen, s nimiž pracuji a tvořím. Je s nimi skvělá zábava, dokážou mě ale také podržet, podpořit a opečovat ve chvíli, kdy jsem vyčerpaná nebo demotivovaná. V neposlední řadě je pak v tomto směru důležitý i pevný partnerský vztah jakožto primární základ štěstí a radosti v životě, a také ona náruč, do níž můžu v těžkých chvílích spadnout.

Vzpomenete si na nějakou osobní či profesní překážku, která vás takzvaně nakopla a zpětně jste za ni opravdu vděčná?

Vybavuje se mi věta jedné z mých učitelek Eleny Tonetti, režisérky filmu *Porod, jak jej známe*, u které jsem kdysi procházela výcvikem ohledně prenatálních traumat. Ta říkala, že rosteme skrze bolest, než se naučíme růst skrze lásku. Ráda bych věřila tomu, že překážky by nemusely být pro náš růst nutné, nicméně zatím zpravidla jsou. Každopádně nevím, jestli to byla překážka, spíš jsem se naučila, že když něco nějak zvlášť nejde nebo nevyjde, tak nás to opravdu může nakonec dovést k ještě lepšímu výsledku. Na takzvané prohry nebo nepovedené situace se tedy snažím dívat s optimismem v tom smyslu, že možná vytváří prostor pro nějakou jinou, lepší variantu. Když uvedu příklad i na maličkosti, jednou mi nějakým záhadným způsobem uletělo letadlo, přestože jsem na místě byla mnoho hodin před odletem. Následně jsem zjistila, že letoun si prošel velmi nehezkou situací, ve které bych se ocitla jen velmi nerada. Tudíž takhle se snažím vnímat v životě věci, které na první pohled mohou působit jako brzda či prohra.

Je neskutečné, co všechno ženské tělo dokáže.

Lilia Khousnoutdinova

Vystudovala politologii a historii na univerzitě v Oxfordu a následně k tomu přidala Gender, Development & Globalisation na London School of Economics. Založila Nadační fond Propolis 33, který se věnuje projektům týkajícím se plodnosti, péče, reprodukce a ženským otázkám. Je členkou předsednictva Českého helsinského výboru a členkou správní rady Nadačního fondu pomoci. V posledních letech jako dula a lektorka Active Birth aktivně podporuje iniciativy pro pozitivní změny v českém porodnictví, např. kampaní #kozaven nebo v rámci projektu @naporoduzalezi.cz. Loni s Olgou Lounovou dokončily na 46. místě East African Safari Rally, nejtěžší soutěž ve své kategorii, kterou jely pod vlajkou „porodní rally“ s tématy respektující a bezpečné péče o ženu v perinatálním období. Jako vášnivá cestovatelka miluje tajemný Bhútán, kde pracovala i pod patronátem královny matky nebo zajišťovala rekonstrukci chortenu v klášteře Kila Gompa. V roce 2022 se společně s manželem zařadili na 9. místo v žebříčku největších filantropů ČR podle časopisu Forbes.

